

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ԹՈՔԱԽՏԻ

ՔԱՂՂԻՈՅ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԱԿԱԳԵՄԻԱՅԻՆ մէջ կարևոր խնդիր էր յուզի թորային ախտից վրայ: Այս հիւանդութիւնն ամէն տարի բազմաթիւ զոհեր ունի. մեծ քաղաքաց տարեկան մահացուցակին երրորդ մասն կը գրաւեն թոքախտացեալք. օրինակի համար 1884 տարւոյն 'ի ֆարիզ 56, 970 վախճանելոց 15,000 թոքախտացեալ էին: Թոքախտը փոխադրական և ճարակող ախտ մ'է. ամէն առողջաբանից ջանքն է քննել փոխադրութեան պայմանները, իր փոխադրելու այլ և այլ կերպերը և հուսկ ուրեքն ասոնց դէմ պատերազմելու միջոցները: Արդ թոքախտն ևս պէտք է դասել զգուշանալի և խորշելի հիւանդութեանց կարգը, և խոհեմութեամբ 'ի գործ դրուած առողջաբանական միջոցներով բուրրովին ջնջել զայն. ահա այս էր նաև անցեալ տարի 'ի մի հաւաքեալ բազմաթիւ գիտնականաց վեհաձայն գաղափարն և ջանքը. իրենց ժողովքը ցրուելէն առաջ՝ առանձին Մասնախումբ մը կազմեցին՝ որ հսկէ և քաջաբերէ միշտ այս հիւանդութեանց վրայ դրուած աշխատութիւններն և փորձերը. վերջերս այս Մասնախումբն առանձին հրատարակութիւն մ'ըլլաւ այս հիւանդութեան վրայ և բժշկութեան Ակադեմիային բարձր հաւանութեան ներկայացուց: Ահաւասիկ համառօտիւ տեղեկութիւններն:

Նախ և առաջ թոքախտն է մակարութական (parasitaire) հիւանդութիւն մը. թոքերն իսկ 'ախտանայ՝ վասն զի գործարանական ա. մենափոքր կազմած մը մեր հիւսուածոց մէջ կը թափանցէ: Այս միջոցով մեր շնչած օդին, կերակուրին և երբեմն նաև մեր մորթին վրայ գտնուած փոքր և աննշան կարծուած վէրքերէն կամ սպիւններէն ներս կը մտնէ:

Թոքախտացելոց թուքին մէջ կան փոքր մասնիկք, և նախ և առաջ պէտք է այս բանիս ուշագիւր ըլլալ. պէտք է արգիլել որ օդոյ մէջ չտարածուին, ուր չորնալով և խառնուելով մթնոլորտի փոշեաց հետ՝ կրնան շնչուիլ, և այսպէս առաջ կու գան միշտ նորանոր թոքախտա-

ցեալք. պէտք է տալ թղթախտացելոյն թքաման մը որոյ մէջ գտնուի միբրոպային՝ հեղուկ մը. այս ամանները պէտք է թափել հրոյ վերայ և յետոյ մաքրել եռացած ջրով: Բացարձակապէս պէտք է զգուշանալ և չթափել այս ամանները ախոռոց, կարեաց տեղւոյ կամ հաւնոցաց մէջ. դարձեալ խորհուրդ կու տան նոյն մատենագիրը որ թղթախտացեալը տանի իր հետ միշտ փոքրիկ սրուակ կամ աման մը, և տնէն դուրս ևս միշտ նոյն ամանին մէջ թքնէ, ոչ երբեք բաց օդոյ կամ փողոցաց մէջ: Նոյն գրուածքին մէջ կը գտնուին դարձեալ հետեւեալ զգուշութիւնքն.

Բնաւ չննջել թղթախտացելոյ մը անկողնին մէջ. քիչ ատեն կենալ իր խուցի մէջ, և տղայոց բնաւ թոյլ չտալ մերձենալ հիւանդին կամ իր սենեկին:

Թղթախտացելոյն բնակութենէն հեռացնել այն ամէն լանձինք որք կ'ենթադրուին պատրաստականք կամ յարմարագոյնք նոյն հիւանդութեան: Մասնաւորապէս պէտք է զգոյշ կենան՝ ծաղիկ, ստեպ ծանր հարբուխ կրող և այլ նման հիւանդութեանց ենթակայ եղող անձինք, վասն զի յարմարագոյնք են: —

Թղթախտացելոյն մարմնոյն դպած բան մի չգործածել (սաւանք, ծածկոցք, զգեստք, կոշիկք, կահկարասիք) նախ քան ծխելու:

Եետ թողլու իր բնակարանը պէտք է զայն լաւ մը ծխել:

Նոր և մեծ քրիստոսար շոգեմաւ: — Ամսաթերթի մը մէջ կարդացինք Ովկիանոս կտրող մեծամեծ շոգեմաւուց երագութիւնը: Սիբի օֆ ֆարի կոչուած շոգեմաւն՝ Եւրոպայէ ի Միացեալ — Նահանգք երթեկող շոգեմաւուց մէջ՝ ամենէն արագն է. 170 մէդր երկայնութիւն, 19 լայնութիւն և 13 մէդր բարձրութիւն ունի. իր տանողութեան (tonnage) չափն է 10,500 տակառաչափ: Այս հրէշը միջեւու համար՝ 20,000 ձիու զօրութեամբ չարժիչ մեքենաներ կան, և այս ահագին զօրութեամբ օժանդակեալ միջին հաշուով ժամուան մէջ մինչև 30 չափ կ'ընթանայ, որ է ըսել 37 միոն կամ հազարաւոր մէդր: Այս երագութիւնն ստանալու համար՝ որով վեց աւուր մէջ ահագին աալանդեան Ովկիանոսը կը կտրէ՝ օրուան մէջ 300 տակառաչափ ածուխ կը սպառէ. իսկ ամբողջ երթին համար 1,800 տակառաչափ: Իւր երկու միջ զտուտակներն (hélice) ըրպէի մէջ 88 շրջան կ'ընեն, վեց օրուան մէջ 760,320 չրջան:

Մեծ Զողաձուկ (Morue) մը: — Ի Լոֆոտն (Նորվեկիա) հսկայ ձողաձուկ մը որսացեր են. այս ձուկը 13 հազարագրամ կը կշռէ և 1.62 մէդր երկայն է: Ըստ Պ. Գոլթի մէդր մի երկայնութիւնն իսկ չափազանց է այս ցեղի ձկանց համար: Զուարանն 3 հազարա-